

Gepubliceerd in iets gewijzigde vorm in *Heraldicum Disputationes* jrg 29 no 1 2024: 29-31.

HET WAPEN VAN HERMAN VAN HORNE, BISSCHOP VAN UTRECHT (1150-1156)

Anton C. Zeven, NL-Wassenaar, www.antonzeven.nl

Herman, bisschop van Utrecht komt uit Horningen bij Nordhausen-D. Hij was vanaf 1150-tot zijn overlijden op 31 januari 1156 bisschop van Utrecht. Zijn benoeming tot bisschop werd bevorderd (of doorgedrukt) door keizer Frederik Barbarossa, die naar Utrecht kwam om zijn keuze bevestigd te krijgen. Van Herman vinden we in de *Corpus Sigillorum Neerlandicum* een zegelafdruk afgebeeld. Hij voerde toen niet het wapen van het Bisdom Utrecht (een kruis) en ook niet zijn eigen wapen.

Herman, bisschop van Utrecht, gezeten op een bank, blootshoofds met kromstaf en boek (bijbel?).
Omschrift:

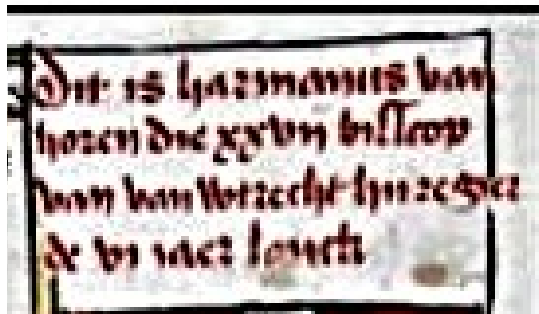
HERIMANnus.DEI.GRATIA.TRAIECTENSIS.EPS, 1155 (1).

Het bovengenoemde zegel werd door Buchelius getekend (2). Het dateert van 1217. Echter het zegel is niet door Herman als 27ste bisschop van Utrecht, uitgedrukt, maar door Otto II von Lippe (1216-1227). als 34ste bisschop. Wellicht had Otto II van Lippe, die in 1216 bisschop van Utrecht werd, in 1217 nog geen eigen zegelstempel. Bij gebreke daarvan gebruikte hij bisschop Hermans zegelstempel. Klaarblijkelijk was het niet na zijn overlijden, zoals gebruikelijk was, «in tweeën geslagen», en was het zo'n 61 jaar in Utrecht blijven liggen.

Bisschop Herimannus. Op een bank met kromstaf en boek. Omschrift : HERIMANNus.DEI.GRATIA. TRAIECTENSIS. EPS. Getekend door Arnold Buchelius.

Door de vele bezittingen, waaronder graafschappen, van zijn ouders en grootouders paternel en de daaraan gekoppelde «familienamen» wist hij misschien niet welk wapen hij in zijn zegel zou doen aanbrengen. Het werd de naam Van Horne. Zijn vader Thierry de Looz/Dirk van Loon was graaf van Horne. En zijn grootouders waren Emmon, graaf de Looz/van Loon (1034-1078) en Irmengard Hornes (ca 1041 - ?). Ik neem aan dat Irmengard het graafschap Horne in haar mans familie bracht. Daarom zal Herman voor de naam van Horne hebben gekozen ; een keuze gekoppeld aan het wapen van het geslacht Van Horne. (3).

Wapen van Herman van Horne, bisschop van

Utrecht. Bijschrift: *dit is harmanus van horen die xxvii bisscop van van Wtrecht*

-hii regeerde vi iaer lanch. En eronder: Hermanus van horen was die xxvii^{ste} bis.

Wapenbeschrijving: in rood een zilveren kruis (bisdom Utrecht), beladen met een schild: in goud drie zwarte hoorns (2-1). Misschien is de zwarte kleur door oxidatie ontstaan, want in het wapen zijn de hoorns rood, zilver beslagen.

Van Horne
Toelichting bij nl/wikipedia (4).

Mogelijk toont een penning een ruw gesneden gezicht, dat Herman moet voorstellen (5).

Het ruw gesneden gezicht van mogelijk Herman van Horne.

Slot

Bisschop Herman voerde als zijn familiewapen het wapen dat in de Kattendijke Kroniek werd getekend (zie hiervoor). Hij had als zegel een soortgelijk zegel als dat van Arnold II van Horne, een latere Van Horne, eveneens bisschop van Utrecht (1371-1378), kunnen laten snijden (6).

Zegel van Arnold II van Horne, bisschop van Utrecht 1371-1378.

Omschrift: *Sigillu[m] maius Arnold de horne episcopi traiectensu[m].*

Sigillografisch links: kruis (bisdom Utrecht); rechts: drie posthoorns (2-1).

Bronnen

(1) Brugmans, H. & K. Heeringa. 1940. *Corpus sigillorum neerlandicum*. Den Haag. 1. Tekst; 2 en 3. Platen. CSN zegel nr 7.

(2) Buchelius Band 03 blz 9. 1155 *cera nativa* = maagdelijke was, van daar de gele kleur. Het Utrechts Archief, Toegangsnummer 355. Zie www.antonzeven.nl. Hoofdstuk: Sigillografie.

(3) Schrijver en opdracht: Yolande van Lalaing (1422-1497). *Johan Huyssen van Kattendijke-kroniek. Die historie of die Cronicke van Hollant van Zeelant ende van Vrieslant ende van den stichts van Uutrecht ende van veel landen die men hierna noemen. 1560-1580*. Uitgegeven door Antheun Janse met medewerking van Ingrid Biesheuvel en anderen. Blz 379. Eindredactie: Karin Tilmans. 2005. Zie ook andere bronnen op internet, waarin te zien is dat sommige auteurs dachten dat Van Horne verwees naar de plaatsnaam Horningen.

(4) De website <https://houseofhorne.com/herman-van-horne-bisschop-1150-1156/>. Zie ook F.J. van Ettro. 1971. De hoorns van Horne. De Brabantse Leeuw 20: 161-172.

(5) Munthandel G. Henzen: Noordelijke Nederlanden. Internet: zoektermen bisschop Utrecht Herman. geraadpleegd 8 sept. 2023. <https://houseofhorne.com/> toont een getekende afbeelding van de zelfde munt of penning met de naam Hertbert van Bierum. Geraadpleegd: 8 sept. 2023. De tekst is in het Nederlands.

(6) Buchelius Band 05, Het Utrechts Archief, blz 179. Zijn zegel in *cera rubra* (rode was) bevond zich op een “Brief”, dat gestoken was in een “Brief” van bisschop Sweder van Culemborch (1423-1432) daterend 18 aug. 1425. Buchelius voegde aan Arnolds zegel tekenigen van 17 groene-waszegels toe. Zie www.antonzeven.nl. Hoofdstuk: Sigillografie.